

ข้อเท็จจริง พระเจดีย์ศรีสุริโยทัย

ศาสตราจารย์ ม.จ.สุภัทรดิศ ดิศกุล

สมเด็จพระสุริโยทัย ทรงเป็นวีรสตรีของไทยสมัย
กรุงศรีอยุธยา ที่ได้เสด็จติดตามพระราชสวามีสมเด็จพระ
มหาจักรพรรดิ กษัตริย์ผู้ครองกรุงศรีอยุธยา โดยแต่งกาย
ปลอมแปลงพระองค์เป็นชายออกรบกับพม่า ตามพงศาวดาร
ได้กล่าวไว้

พระเจ้าแปรซึ่งครองเมืองแปรของพม่า ได้ยกทัพมาตี
กรุงศรีอยุธยาพร้อมกับพระเจ้าหงสาวดีตะเบ็งชเวตี้ สมเด็จพระ
มหาจักรพรรดิทรงออกมารับศึกด้วยพระองค์เอง และขณะชน
ช้างกับพระเจ้านั้นสมเด็จพระมหาจักรพรรดิเกิดเพลิง
พล้ำเสียชีวิตแก่พระเจ้าแปร สมเด็จพระสุริโยทัยทอดพระเนตร
เห็น จึงทรงไสช้างเข้าไปขวางและทรงช่วยเหลือพระราชสวามี

หมายเหตุบรรณาธิการ

บทนิพนธ์เรื่อง “ข้อเท็จจริงพระเจดีย์ศรีสุริโยทัย” ของ
ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล เรื่องนี้ พิมพ์ครั้งแรกใน
หนังสือธุรกิจก้าวหน้า (ฉบับที่ ๒๒ เดือนพฤษภาคม ๒๕๓๓) ต่อ
มาพิมพ์รวมเล่มในหนังสือชื่อ มรดกไทย

เหตุที่ขอมาพิมพ์ซ้ำอีกก็เพื่อเผยแพร่ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์
ให้ผู้สนใจสืบค้น ค้นคว้าต่อไป

สุจิตต์ วงษ์เทศ

ไว้ได้ แต่พระองค์เองต้องสิ้นพระชนม์ในสนามรบ

ครั้งนั้นสมเด็จพระมหาจักรพรรดิสามารถนำพระศพสมเด็จพระสุริโยทัยกลับเข้ามาในพระนครศรีอยุธยาได้ และเมื่อกองทัพพม่าถอยกลับไปแล้ว ก็ได้โปรดให้พระราชทานเพลิงพระศพที่ในสวนหลวงซึ่งคงเป็นที่โปรดเสด็จประพาสของพระองค์ หลังจากนั้นได้โปรดให้สร้างวัดขึ้นที่นั่น ชื่อวัดสวนหลวงสบสวรรค์

คุณหลวงบริบาลบุรีภัณฑ์ ซึ่งเคยเป็นภัณฑารักษ์พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติและเคยรับราชการใกล้ชิดสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ได้เคยเล่าให้ฟังว่า เจดีย์องค์ใหญ่ซึ่งเป็นเจดีย์ไม้สิบสอง คือย่อมุมเป็น ๓ มุม แต่ละทิศที่เรา

เห็นอยู่ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปัจจุบันนี้ ความจริงแล้วไม่ใช่เจดีย์องค์เดิมที่บรรจุพระอัฐิสมเด็จพระสุริโยทัย กล่าวคือเมื่อเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าแล้ว วัดสวนหลวงสบสวรรค์กลายเป็นวัดร้าง ต่อมาในระยะหลังได้กลายมาเป็นค่ายทหาร เจดีย์หลายองค์ที่มีอยู่เป็นอุปสรรคต่อการซ่อมยิงปืนของทหาร ทางทหารจึงได้แจ้งไปยังกรุงเทพฯ เพื่อขออนุญาตรื้อเจดีย์ทิ้งเสีย ทางกรุงเทพฯ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ก็อนุญาตให้รื้อได้แต่ขอให้คงพระเจดีย์ที่บรรจุพระอัฐิสมเด็จพระสุริโยทัยไว้ ทหารจึงได้จัดการรื้อเจดีย์องค์อื่นออกหมด เหลือไว้แต่พระเจดีย์องค์ใหญ่ที่สุด คือพระเจดีย์ไม้สิบสองที่เราเห็นในปัจจุบัน

คุณหลวงบริบาลบุรีภัณฑ์ บอกว่าถ้าอยากรู้ความจริงให้ไปดูในหนังสือพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับหลวงประเสริฐฯ เพราะมีคำนำของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงเขียนไว้ว่าให้ข้อความที่ถูกต้องแน่นอนกว่าพงศาวดารฉบับอื่น ๆ และข้อความในพระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐฯ ก็ได้ระบุไว้ว่า เมื่อสมเด็จพระมหาจักรพรรดิเสด็จออกไปรบศึกในครั้งนั้น พระอัครมเหสี คือสมเด็จพระสุริโย

ทัยกับพระราชบุตรได้ตามเสด็จออกไปด้วย โดยทรงแต่งองค์เป็นชายทั้งคู่ และก็สิ้นพระชนม์ในสนามรบทั้งคู่เช่นกัน

คุณหลวงบริบาลบุรีภัณฑ์เล่าว่า ที่วัดสวนหลวงสบสวรรค์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก่อนที่ทหารจะรื้อพระเจดีย์ลง มีเจดีย์ทรงกลมแฝด ๒ องค์ ซึ่งคงสร้างสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ เป็นสมัยกลางของอยุธยา เชื่อว่าเจดีย์ไม้สิบสองยังไม่เกิด เจดีย์ไม้สิบสองเพิ่งมาเกิดในสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง คือสมัยอยุธยาตอนปลายแล้วนั่นเอง ดังนั้นเข้าใจว่าเจดีย์ทรงกลมแฝด ๒ องค์ จึงน่าจะเป็นเจดีย์ที่บรรจุพระอัฐิสมเด็จพระสุริโยทัยองค์หนึ่งและพระราชบุตรที่สิ้นพระชนม์อีกองค์หนึ่ง แต่ด้วยเหตุที่ทหารในยุคนั้นไม่เข้าใจ และพระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐฯ เพิ่งมาค้นพบในช่วงปลายรัชกาลที่ ๕ แล้ว เจดีย์ทรงกลมทั้ง ๒ องค์จึงถูกรื้อทิ้งไป

นอกจากนี้แล้วยังมีอีกท่านหนึ่งชื่อ อ้อย ซึ่งทำงานอยู่กับพระยาโบราณราชธานินทร์ ซึ่งเป็นสมุหเทศาภิบาลที่พระนครศรีอยุธยาเป็นผู้ที่รู้เรื่องราวอยุธยาเป็นอย่างดี ก็ยืนยันว่าเรื่องนี้ถูกต้อง จึงเชื่อว่าพระเจดีย์ศรีสุริโยทัยองค์ที่เป็นไม้สิบสองที่เห็นในปัจจุบัน ไม่ใช่พระเจดีย์สร้างในสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ

แต่เมื่อเร็ว ๆ นี้มีอาจารย์ท่านหนึ่งที่คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร คือ ศาสตราจารย์ ดร.สันติ เล็กสุขุม ได้ทำการค้นคว้าทางด้านวิวัฒนาการของศิลปะ และผลออกมาว่าเจดีย์ไม้สิบสององค์นี้ มีมาแล้วตั้งแต่สมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ดังนั้น ขณะนี้จึงไม่ทราบแน่ชัดว่า เจดีย์องค์ใหญ่ไม้สิบสองที่เห็นอยู่ทุกวันนี้เป็นเจดีย์ที่บรรจุพระอัฐิของสมเด็จพระสุริโยทัยหรือไม่

อย่างไรก็ตาม ในส่วนตัวแล้วมีความเห็นว่า ไม่ว่าเจดีย์องค์ใหญ่ไม้สิบสองที่เห็นอยู่ทุกวันนี้จะเป็นองค์พระเจดีย์ที่บรรจุพระอัฐิของสมเด็จพระสุริโยทัยหรือไม่ก็ไม่ใช่เรื่องสำคัญ เพราะถึงอย่างไรเสียสมเด็จพระสุริโยทัยก็ทรงเป็นวีรสตรีของชาวไทยอยู่นั่นเอง

เมื่อเร็ว ๆ นี้ กรมศิลปากรได้ทำการบูรณะและขุดค้นภายในพระเจดีย์ศรีสุริโยทัย ปรากฏว่าได้ค้นพบพระธาตุของพระอรหันต์เป็นจำนวนมากได้ผอมไว้ แต่ไม่พบพระอัฐิของสมเด็จพระสุริโยทัย

